

Чехута Марія Олегівна,
здобувач вищої освіти 2 курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Стояцька Ганна Михайлівна,
доцент кафедри гуманітарних
дисциплін та психології поліцейської
діяльності Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ, кандидат філософських наук,
доцент

СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО – ПЕРСПЕКТИВНІ ТА КОНТРОВЕРСІЙНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Сьогодні Європейський Союз пропонує деяким країнам, так як і раніше Україні та ще низці пострадянських країн, нову платформу для співпраці так зване «Східне партнерство», яке покликане оновити й удосконалити східний вектор Європейської політики сусідства (ЄПС), механізми та інструменти якої неодноразово ставали предметом дискусій та критики.

Можливо, в результаті практичної реалізації цієї ініціативи зрештою буде сформовано окремих «східний вимір» зовнішньої політики ЄС, спрямований на оптимізацію його відносин з державами Східної Європи, які не входять до Союзу. Однак перші кроки на шляху концептуалізації і впровадження у життя «Східного партнерства» показали, що в Євросоюзі і дотепер немає однак позиції та чіткого бачення щодо форми і кінцевої мети взаємин Брюсселя з його східними сусідами при відчутній перевазі позиції, що нова програма не повинна виходити за рамки політики сусідства, а має лише покращити її з ідеологічного та практичного боку.

В таких умовах нинішній етап східної політики ЄС може стати, як у свій час і Європейська політика сусідства, лише черговим дипломатичним жестом для заспокоєння «залишених за бортом» східних сусідів і свідченням дальшої неготовності чи небажання ЄС до швидких змін у відносинах із ними. Остаточний успіх цієї ініціативи залежить від низки умов, і в першу чергу від того, чи зможе ЄС довести, що це є серйозна пропозиція до безмитної торгівлі, мобільності населення та тісної енергетичної співпраці у Східній Європі. Водночас вже сьогодні можна говорити про кілька принципових і складних питань, пов'язаних з появою «Східного парт-

нерства», зокрема: як воно вплине на цілісність Європейської політики сусідства, тобто її «збалансований» підхід до сусідніх держав на сході та півдні ЄС, як воно буде пов'язуватись або не пов'язуватись з політикою розширення, і як його реалізація буде поєднуватись із відносинами окремих пострадянських країн з Російською Федерацією.

Зважаючи на зазначене, а також те, що обговорення «Східного партнерства» породжує численні дискусії та суперечливі висновки по обидва боки кордону України з ЄС, актуальним завданням бачиться всесторонній аналіз цієї ініціативи через призму національних інтересів та зовнішньополітичних прагнень У країни.

Мотиви «Східного партнерства», його можливості і додаткові цінності для європейської інтеграції України та інших східних партнерів ЄС активно дискутуються у вітчизняних та зарубіжних наукових, експертних і політичних колах [1; 2; 3], проте питання витоків та особливостей концептуалізації нового формату східної політики ЄС, його фактичних цілей та їх адекватності євроінтеграційним прагненням України, поки що не знайшли належного висвітлення в науковій літературі, що помітно утруднює формулювання предметних висновків стосовно його корисності для України. Вказані аспекти і стали предметом уваги автора в даному дослідженні.

Ідея започаткування «Східного партнерства», спрямованого на поглиблення співпраці Євросоюзу з Україною, Молдовою, Грузією, Вірменією та Азербайджаном, а також, можливо, Білоруссю належить «головному лобісту» східноєвропейських держав у Євросоюзі Польщі. Зокрема, на березневому саміті Союзу 2008 р., під час якого було підтримано рішення про створення ініційованого Францією «Середземноморського Союзу», прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск заявляв журналістам, що «якщо Європа дійсно налаштована на інтенсивнішу співпрацю з сусідніми країнами, то, в нашому розумінні, це в однаковій мірі стосується і нашого східного кордону, і сусідів на сході» та пообіцяв на наступній Європейській Раді представити конкретні пропозиції з даного питання [3]. Польський, на тот час, прем'єр вдало використав сприятливий момент (тобто намагання Франції започаткувати нову ініціативу для південних сусідів) для активізації дискусії щодо необхідності поглиблення відносин із східноєвропейськими державами.

Небажання ЄС започаткувати будь-яку ініціативу, яка б відкривала східним сусідам шлях до членства, викликане цілою низкою обставин, серед яких варто назвати популярність тези про необхідність припинити розширення після можливого прийому балканських держав і зосередитись на внутрішніх реформах і розвитку, побоювання можливого конфлікту з Росією і проросійські симпатії у низки держав ЄС, що обмежує свободу маневру, тривала внутрішня політична нестабільність в Україні та поглиблення фінансової та економічної кризи тощо. Однак, попри вказані фактори, Єв-

ропейський Союз все ж мав би притримуватися більш послідовної позиції стосовно східних сусідів, включаючи відносини з Росією і можливість їх координації з більш амбітною політикою стосовно України, Молдови чи Грузії, і бути готовим її сформулювати і відстоювати, оскільки невизначеність на східному напрямку не може тривати довго і в подальшій перспективі є скоріше недоліком, ніж перевагою.

Підсумовуючи викладене, потрібно зазначити, що сьогодні закладаються основи оновленого формату відносин між ЄС та його східними сусідами на роки вперед. Проект буде результативним лише, якщо спиратиметься на достатню фінансову базу та за умови підтвердженого бажання усіх країн-учасниць. «Амбівалентність історичної долі України не залишає нам інших варіантів, окрім активного розвитку відносин з Європейським Союзом в тому числі і через максимальне використання можливостей, закладених у політиці Східного Партнерства. В цьому сенсі чи не найважливішою складовою відносин має бути місія просвітництва, культурних та освітніх обмінів, що є запорукою і головною умовою транзиту в українську суспільну свідомість ідей правової держави та європейської системи правових, соціальних та політичних цінностей» [4, с. 359].

Отже, нашій державі необхідно наполегливо працювати у напрямку розбудови двосторонніх відносин з ЄС, необмежених будь-якими його зовнішньополітичними ініціативами і проектами, використовуючи водночас ті позитивні аспекти східного виміру політики ЄС, які відповідають нашим стратегічним прагненням.

Список використаних джерел:

1. Декларація Європейської Ради «Східне партнерство». *Додаткові можливості «Східного Партнерства» для європейської інтеграції України і східних партнерів: Матеріали міжнародної конференції*. К.: Український незалежний центр політичних досліджень, 2009. С. 20-21.
2. Коментар МЗС України щодо Комунікації Європейської Комісії «Східне партнерство». Міністерство закордонних справ України. Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2284.htm>
3. Комунікація Європейської Комісії для Європейського Парламенту і Європейської Ради «Східне партнерство». *Додаткові можливості «Східного Партнерства» для європейської інтеграції України і східних партнерів: Матеріали міжнародної конференції*. К.: Український незалежний центр політичних досліджень, 2009. С. 7-19.
4. Стояцька Г.М. Україна у парадигмі східного партнерства: виклики та перспективи. *Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 27–28 травня 2020 р.* Національний центр «Мала академія наук України», 2020. С. 355-359.